

TANULMÁNYI VERSENYEK -
BOLYAI NAPOK

ORSZÁGOS KÖZÉPISKOLAI TANULMÁNYI VERSENY

Magyar nyelv és irodalom

Pályamunkát készített 4 tanuló,

Továbbjutásra javasoltuk Koós Gyöngyi IV.c,

Nádházi Erzsébet IV.c,

Deák Dorottya IV.c tanulók dol-

gozatait.

Az országos fordulóra jutott Nádházi Erzsébet miniszteri dícséretet kapott.

Történelem

Pályamunkát készített 3 tanuló Boródi Ferenc III.A,

Lantos Julianna III.C,

Molnár Dénes III.D.

A tanulók dolgozatait továbbjutásra javasoltuk.

Az országos fordulóra jutott Boródi Ferenc III. A oszt. tanuló miniszteri dícséretet kapott.

Biológia

Pályamunkát készített 9 tanuló

Továbbjutásra javasoltuk az I. fordulóban megírt zárthelyi dolgozatok alapján

Csonka Csaba III. a.

Bolyós Ildikó III. a.

Miliczki Anna III. c. tanulókat.

A második fordulóra nem jutottak be.

Kémia

Pályamunkát készített 6 tanuló

Továbbjutásra javasoltuk és a második fordulóra jutott

Buga László IV. B. oszt. tanuló

Földrajz

Pályamunkát Csanádi Ibolya III. a. oszt. tanuló készítette, dolgozatát továbbjutásra javasoltuk, de a verseny második fordulójába nem jutott be.

Orosz nyelv

Az első fordulóban 15 tanuló indult. A megírt zárthelyi dolgozatuk alapján továbbjutásra javasoltuk

Nádházi Erzsébet	IV. C
Gecse Zsuzsanna	III. B
Csürke Mária	III. B
Szolnoki Ildikó	III. B
Csóke Ágnes	III. B
Homolya Mária	III. B tanulókat.

A verseny második /megyei / fordulójába Csürke Mária, Homolya Mária, Gecse Zsuzsanna és Nádházi Erzsébet jutott, ahol Homolya Mária és Nádházi Erzsébet első helyezést értek el.

Az országos fordulóra jutott Nádházi Erzsébet miniszteri dicséretet kapott.

Angol nyelv

Az I. fordulóban 9 tanuló indult

Továbbjutásra javasoltuk

Csik Ágnes	III. B
Sándor Zsuzsanna	III. B
Pesenyánszky László	III. B tanulókat

A verseny második fordulójába nem jutottak be.

ÓK ORTUDOMÁNYI TÁRSASÁG LATIN TANULMÁNYI VERSENYE

A versenyen 5 tanuló indult.

Továbbjutásra javasoltuk Longauer Márta IV. B. dolgozatát.

ARANY DÁNIEL MATEMATIKAI VERSENY

A versenyen a kezdő csoportban 29 tanuló
a haladó csoportban 26 tanuló indult.

Továbbjutásra javasoltuk Butkai István II. A dolgozatát.

KÜRSCHÁK JÓZSEF MATEMATIKAI VERSENY

A versenyen Bukovinszky Róbert IV. A.

Daku Lajos IV. A

Molnár László IV. A

Tözsér Lajos IV. A

Vaspál Vilmos IV. A

Várhelyi László IV. A tanulók indultak.

KAZINCZY SZÉPKIEJTÉSI VERSENY

Az iskolai versenyen indult 24 tanuló

A megyei döntőbe jutott Jármay Magdolna IV. C

Gyarmathy Ágnes III. B

Radnai Zsuzsanna II. B

Az országos döntőbe jutott Jármay Magdolna IV. C oszt. tanuló

A MAGYAR RÁDIÓ KODÁLY MŰVELTSÉGI VERSENYE

Iskolánk csapata a 16-os országos döntőbe jutott.

A csapat tagjai: Ferencz Ildikó III. A

Kaposi Ida II. A

Radnai Zsuzsanna II. B

Az első 10 csapat között végeztek.

RÉSZLETEK AZ OKTV-N MINISZTERI DICSÉRETET KAPOTT TANULÓK PÁLYAMUNKÁIBÓL

Részlet "Az én Petőfim" c. OKTV - dolgozatból:

"Petőfi Sándor költészetével csaknem másfél század alatt milliók és milliók ismerkedtek meg, életműve közkeletűvé vált.

A költő születésének 150. évfordulója kapcsán gyarapodik a szellemének nyomán fogant művészi alkotások, tanulmányok sora. A grafikus művész a szerelmes versek illusztrációjaként finomvénású, mélyrehajló pillantású leányt varázsol papírra, felruházva őt a Petőfi szerelmi líráját jellemző népköltészeti motivumokkal. A szobrász keze a "zseniális kamaszt" domborítja a Petőfi-plakettre. Az alak magas homloka, a szikrázó szemek, a száj vonala sugallják a benne lakozó éiesztést, a sziklaszilárd elveket és szenvedélyességet. A színész mély hittel, a vallomás őszinteségével, túlzott pátosztól mentesen tolmácsolja az "Egy gondolat bánt engemet" c. verset.

Az író tömör, érvekben gazdag stílusban emeli ki tanulmányában Petőfi életművének azokat a sarkallatos pontjait, amelyekkel segítheti kora időszerű kérdéseinek felvetését ill. megoldását.

Műveik, szavaik, gazdag képet rajzolnak Petőfiről.

Mit jelent számomra irodalmunk legnagyobb költője? Ő a XIX. században, az európai polgári forradalmak korában élt, míg én a XX. sz. derekán, szocialista társadalomban. Ez igaz, mégis van élő kapcsolatunk. Verseit az iskolai ismeretek, különféle tanulmányok, a gondolkodás segítette abban, hogy megformálódjék az "én Petőfim", létrejött bennem egy átfogó kép a költőről és műveiről. Egy olyan kép, melyben különös hangsúlyt kap időszerűsége, magatartásának követendő vonásai. Természetesen az az én Petőfim még új elemekkel, felismerésekkel és örökségeként valóra váltott tettekkel gazdagodhat."

....

"Így nyilatkozhatott meg önfeláldozó hazaszeretete is:

"Nekem nincs semmim, semmim e hazában
De én egészen az övé vagyok"

Ez a mondat hangsúlyozza a költő társadalmi helyzetét, szemszögét a különféle jelenségek megközelítésében. Petőfi sohasem tagadta meg plebejusi származását, kihívó merészséggel vállalta a népből érkezett, a nép érdekében állást foglaló költő szerepét. Minden lírai magatartásában az a közös, hogy a nép szemével nézi, látja és fejezi ki önmagát, ábrázolja az országot, foglalja programba a magyarság útját és tennivalóit. Ezért jelentkezik már pályája elején olyan versekkel, amelyek másfajta izlést és világszemléletet sugároznak, mint kora hivatalos költészete. Olyan versekkel, amelyek témájukkal és formájukkal egyaránt különvéleményt jelentettek már akkor, amikor még nem a "politikus Petőfi" írta verseit. A nép életét bemutató jelenetek, dalok, az egyén életsorsáról dacos helykeséggel írott költemények, a szüleinek egyszerűségéről szinte kesztyűt dobó nyíltsággal megformált versek, a természetről és a magyar tájról újszerűen daloló művek plebejus költői magatartást tükröznek a kor rendi Magyarországon. A plebejus elem a kezdeti ösztönös - érzelmi szintről dinamikusan a tudatosság szintjére lépett, s belőle sarjadt ki nemes, értelmes lázadása. Kimondta a nemet, de ez a tagadás az igenből fakadt.

Metsző kritikával, a guny sújtó fegyverével, hátborzongató komor képekkel nyult a rendi Magyarországhoz, annak tespedtségéhez. Ugyanakkor a forradalmi demokratizmus és következelesség jegyében érezte át a kor két nagy törekvését, a társadalmi átalakulás és a nemzeti függetlenség igényét. A megvalósítás útján a nép által akart új nemzetet teremteni. S március 15-én Petőfi népvezérként állt a forradalmi tömegek élére. E nap eseményeinek irányításában játszott szerepe bizonyítéka annak, hogy Petőfi életében eszményi egységet talált a szándék, a szó és a tett. E három tényező szoros egysége kiemelkedően a forradalom és a szabadságharc idején nyilvánult meg."

.....

"Az eddig elmondottakkal függ össze, hogy a haladó magyar politikai mozgalmak sorában gyakran feltűnik a neve, sőt jelszóvá válik. A Magyar Tanácsköztársaság idején bélyeget

hoznak forgalomba arcképével. A két világháború között nem véletlen, hogy csak a legbátrabbak merik idézni igazi szellemét. 1942. márc. 15-én a Pelóti-szobor előtt zajlik le a Népfront-mozgalom nagyszabású megmozdulása, amely a világháboruból való kilépést és független demokratikus Magyarországot követel.

Ezen a megkezdett úton kell nekünk is, mai fiataloknak tovább haladnunk. A "rendkívüli szellem" -, a "rendkívüli jellem" bennünk is tiszteletet ébreszt. Ez nem azt jelenti, hogy életrajzát, műveinek sorát csupán illendőségből elsajátítandó tananyag-nak tartjuk. Arra kell törekednünk, hogy hozzá hasonló eszméletudalossággal és távlatossággal, határozott állásfoglalással, friss életszemlélettel, világképpel, szellemi mohósággal, élményszomjúsággal aktívan kapcsolódjunk be a társadalom áramába."

Nádházi Erzsébet

IV. c. o. t.

„Dolgozatomban a verebélyi emberek, a mátraverebélyi templom, a szentkúti templom, ezen túlmenően elsősorban a műemlékek, illetve ellentétként a vallási kegyhelyek viszonyát szeretném bemutatni.

KISZ-alapszervezetünkben, a Rudas László szociológiai alapszervezetben második éve foglalkozunk a szociológiai felmérés módszereivel. A téma megragadásához a szociológiai felmérést tartottam a legmegbízhatóbb módszernek, ugyanis az életérzés, tudat függvénye a településnek, munkahelynek, kommunikációnak, műveltségnek, iskolázottságnak és életmódnak. Azt is vizsgáltam, hogy a fiatalabb korosztályt mennyire befolyásolja első kiscsoportjuk, a család, és mennyire a kortárs diákok társasága /osztálytársak, iskolatársak/.

A dolgozat címében megadott mai ember nemcsak a mátraverebélyi helyi lakosokat jelenti, hanem azokat az embereket is, akik bármilyen formában kapcsolatot találtak a mátraverebélyi templommal.

A mátraverebélyi ember vagy elfogadja azt, hogy a templom művészettörténetileg értékes, vagy nem fogadja el, ilyenkor van szó

passzív izlésbefogadás- ill. elutasításról. Ezenkívül a verebélyi emberek között van egy szűkebb csoport, amely tesz is valamit annak érdekében, hogy a templom műemlék értékeit mások is megismerjék. Ők azok, akik a faluban az ismeretterjesztő munkát vállalják, hogy azok is tudjanak a templom értékeiről, akik eddig nem sokat törődtek vele. A községi vezetők nagy feladatot vállaltak. A járási, megyei vezetők, az Országos Műemlék Felügyelőség dolgozói éppúgy beletartoznak a "mai ember" fogalmkörébe, mint az ország más dolgozói, lakosai. Azt a viszonyt vizsgáltam tehát meg, amellyel az odavalósi emberek kapcsolódnak a mátraverebélyi templomhoz. Választ szerettem volna kapni, hogy mit tartanak művészi értéknek, művészettörténeti szempontból is fontosnak a mátraverebélyi "kétlaki" városbajáró dolgozók, az otthon, legtöbbször egyedül élő elszigetelt idősebbek, a gimnáziumba vagy szakközépiskolába járó diákok és a falubeli általános iskolai tanulók. Felfogják-e a verebélyi templom történelmi értékét, művészi szépségét, gondoskodnak-e karbantartásáról, védik-e, és nem utolsó sorban büszkék-e rá? A fiatalok, a tanulók az iskolában tanulnak-e valamit falujuk eme ékszeréről? De éppúgy választ kerestem arra is, hogy az ország hogy gondoskodik a mátraverebélyi templomról.

Az egyik kérdés tehát az, hogy a templom környezetében lakó, és az ország távolabbi részeiben lakó ember hogyan törődik a templommal, mint a régi korokra emlékeztető műemlékkel? A másik kérdés, amely legalább annyira fontos, hogyan hat a templom az emberekre?

A szociológiai felmérés

Annak megállapítására, hogy a mátraverebélyi helybeliek mit tudnak saját templomukról, szociológiai felmérést végeztem, egy interjú segítségével. A kérdések, amelyeket feltettem, azonosak voltak. A válaszokat lejegyeztem, közvetlenül a beszélgetés után. A megkérdezettek között a következő rétegeket választottam ki:

a/ életkor szerint idősek, középkorúak, közép- és ált. iskolások

b/ foglalkozás és munkahely szerint; iparban, mezőgazdaságban, a saját falujában vagy háztartásában dolgozók.

Hipotézisem az volt, hogy a fiatalok és a városban dolgozók műveltebb, haladóbb szemlélettel rendelkeznek.

A felmérés értékelése:

A válaszokból kiderült, hogy a művészi érték fogalmát az idősebb falusiak nem ismerték azelőtt. Ennek a fogalomnak a megismerését a nagyszabású renoválási munkák segítették elő, majd megerősítették a családban lévő fiatalok véleményei. A templomok hosszú évtizedekig csak mint vallási funkciós helyek szerepeltek tudatukban, csak a felszabadulás után változott ez a nézet, és így tudták meg, hogy értékes kincse az egész országnak a mátraverebélyi templom mint műemlék. Bár a válaszok arra utalnak, hogy az idősebbek ismerik a műemlék értékeit, ennek ellenére e templomokhoz való viszonyukat még mindig inkább vallásosság jellemzi.

A műemlék hatása az emberre:

A történelmi műemlék és a mai ember kapcsolatának egyik tényezője a műemlék hatása a mai emberre. Ez elsősorban művészettörténelileg, másodsorban izlésformáló hatásban jelentős. A mai emberre természetesen egész más hatást tesznek a műemlékek. Jelen esetben a mátraverebélyi templom, mint a régi korok emberére. A mátraverebélyi gólikus templom, mint a többi gólikus stílusban épült templom, megismerteti a mai kor emberével azt az ezmei világot, elsősorban vallási szemléletet, amely a XII-XIII. századot jellemezte. A gólikus stílus jegyei, a csúcsíves építkezés, az oszlopfők, a szerkezet, a támpillérek, stb. mind ma is jól láthatók a verebélyi templomon is. A jelen jobba tételéhez, a jövő kialakításához ismernünk kell a múltat. Képes kifejezni a műemlék a középkor embereszményét és világképét. Rengeg ismeretel is át tud adni.

A Nógrád című megyei napilap az 1972-es évben nagyon sok műemlékkel foglalkozó cikket közölt az intézményes műemlékvédelem száz éves évfordulója alkalmából. Ezt a témakört az

tette időszerűvé, hogy 1872 áprilisában alakult meg a Magyarországi Műemlékek Ideiglenes Bizottsága. A centenáriumról országsszerte is megemlékeztek, a televízióban is láthattunk műemlékvédelemmel foglalkozó filmet, Megyénkben is több kiállítás nyílt meg ennek keretében. A rendezvények, kiállítások, előadássorozatok megfelelő publikálása maga után vonta azt, hogy egyre több embert kezdett érdekelni a múzeumi hónap és a műemléki centenárium ügye.

Boródi Ferenc
III. A o.t.

HÁZI VERSENYEK

Vers - és prózamondó verseny

A versenyen indult 29 tanuló

A legjobb eredményt elért tanulók:

III-IV. évf. Bejczy Csilla III, d
Lantos Julianna III, c
Anti Tamás IV, d

II - III. évf. Tóth Csaba II, d
Németh Margit I, c

Magyar nyelvi verseny:

A versenyen indult 49 tanuló,

Az eredmények:

1. Gyarmathy Ágnes III, B
Csik Ágnes III, B
2. Deák Dorottya IV, C
Payer György I, C
3. Borbás Mária III, B
Keresztényi Kinga II, B
Fabulya Katalin I, B

Matematika feladatmegoldó verseny:

A verseny az előző évi versenyhez hasonlóan 10 fordulóból áll.

Az eredmények:

I. osztály				II. osztály			
1.	Zsivera Zsolt	I.A	124 pont	1.	Tóth Zoltán	II.A	114 pont
2.	Prakfalvi Péter	I.A	121 pont	2.	Moskát Csaba	II.A	74 pont
3.	Bátonyi Gábor	I.D	108 pont	3.	Butkai István	II.A	73 pont
4.	Fülöp Ágnes	I.A	61 pont	4.	Kukely Márton	II.A	46 pont
III. osztály				IV. osztály			
1.	Csurda Zsolt	III.A	129 pont	1.	Tózsér Lajos	IV.A	216 pont
2.	Alexi József	III.A	118 pont	2.	Vaspál Vilmos	IV.A	170 pont
3.	Gubán Ákos	III.A	116 pont	3.	Molnár László	IV.A	168 pont
4.	Gubán Miklós	III.A	108 pont	4.	Lantos Anna	IV.A	122 pont

Fizika feladatmegoldó verseny:

A verseny a matematikával megegyező módszerrel zajlott, ez is 10 fordulóból áll.

Az eredmények:

1.	Keill József	IV.A	176 pont
2.	Szabados László	III.A	157 pont
3.	Dévényi László	III.A	46 pont
4.	Kovács István	III.A	46 pont
5.	Halápi József	II.A	44 pont

BOLYAI PÁLYÁZATOK

A Bolyai Napokra 12 tantárgyból irtunk ki pályázatot.

A díjnyertesek tantárgyanként a következők:

Magyar irodalom:

1. díj: Jármay Magdolna IV.c. (Mozárt - Schikaneder Varázsfuvola és Vörösmarty Csongor és Tünde c. művének párhuzamos elemzése) 81.

2. díj: Huszár Judit IV. D (Baranyi Ferenc kötetének elemzése)
3. díj: Millitz Zsuzsanna IV. D (Petőfi Világosságot! c. versének elemzése)

összesen 8 pályázat érkezett.

Történelem

A pályázatra 13 dolgozat érkezett

1. díjat nem adtuk ki
2. díj: Csik Ágnes III. B. /Fagyjejev Ifju Gárda és a Nagy Honvédő Háború összevetése)
Szabó Sándor II. B /Kakuk József élete és munkássága./
3. díj: Szabó Zsuzsanna II. B (A könyv és a könyvnyomtatás történetéből)
- Sült Judit II. B (Shaw Szent Johanna és a százéves háború összevetése)
- Michna Ilona II. B (Bandur Árpád élete és munkássága)

Orosz nyelv

5 tanuló pályázott

1. díj: Vincze Éva II. B
2. díj: Trestyánszky Lidia III. B.
3. díj: Wilwenger Józsa II. B

Latin nyelv

Egy tanuló pályázott, Nyiri Ferenc II. D pályázatára II. díjat kapott.

Angol nyelv

Beérkezett pályázat : 8

- I. díj: Csik Ágnes III. B
- II. díj: Bodnár Béla III. B
- III. díj: Pesenyánszky László III. B
Sándor Zsuzsanna III. B

Német nyelv

Beérkezett 12 pályázat

- I. díj Ignác Beáta III,B
- II. díj Trestyánszky Lidia III,B
- III. díj Vincze Éva II,B

Francia nyelv

5 pályázat érkezett be

- I. díj: Jármay Magdolna IV,c
- II. díjat nem adtuk ki
- III. díj: Nagy Gábor II,c

Fizika

7 pályázat érkezett.

- I. díj: Dévényi László III,A - Kovács István III,A
(Dinamikai kísérletek légpárnás asztallal)
- II. díj: Szabados László III,A (Kísérletek URH rádióval)
Tózsér Lajos IV,A (Kísérletek oszcilloszkóppal)
- III. díjat nem adtuk ki.

Kémia

Beérkezett 8 pályázat

- I. díj: Buga László IV. B /A fotoszintézis)
- II. díj: Pintér Éva III,A /A sók szerkezetének korszerű értelmezése/
- III. díj: Kocsis Árpád III,C /Műanyagok/

Biológia

Beérkezett 11 pályázat

- I. díjat nem adtuk ki
- II. díj: Bodnár Béla III,B /Rák és vírus/
Urbán Katalin I, C /Coleus blumei/
Merényi Judit II, D /Szent-Györgyi Albert és
Straub Bruno munkássága/
Miliczki Anna III,C /Szaporodás,népeség,élettartam/

- III. díj Csonka Csaba III.A /Szaporodás, népesség, élettartam/
Timár József I. A /Linné munkássága/
/Pavlov munkássága/

Földrajz

5 pályázat érkezett be.

I. díj: Széky Miklós II.A /Salgótarján fejlődése/

II. díj: Csanádi Ibolya III.A /Latin-Amerika világgazdasági jelentősége/

III. díjat nem adtuk ki.

Foto-pályázat:

A tanév során kiállított képek alapján

I. díj Andó Jenő II.A

II. díj Tóth Zoltán II.A

ANYANYELVI KÉPZÉS

Hat fordulós, pontozásos nyelvi háziversenyünk

Az idén a Magyar Nyelv Hete Salgótarjában volt, a felnőtt és diák nyelvművelőket előadássorozatok, vetélkedők foglalkoztatták. Kitünő alkalom, hogy a magyar nyelvtan és stílustanítást iskolánkban is kiemeljük viszonylagos elszigeteltségéből. Átfogóbb, élénkebb érdeklődést szeretnénk volna kelteni, a szókincs, mondat szerkesztés, nyelvészeti érdekességek, stilisztikai kérdések iránt, nagyobb tekintélyt biztosítani a magyar nyelv tanításának, bebizonyítani, hogy a nyelvtudomány érdekes.

Távolabbi célunk: tudatos nyelvművelővé nevelni minél több diákunkat. Emelni az anyanyelvi kulturát, helyesírási, nyelvhelyességi feladatokon keresztül az anyanyelv pallérozását programmá tenni erre szoktatni.

Mostanában különösen a műszaki és természettudományi érdeklődésű gyerekek között, mat-fiz. tagozatos osztályokban mintha

kissé elhomályosodott volna annak a tudata, hogy a magyar nyelv törvényeinek alaposabb ismeretét a gondolatok pontos megfogalmazását elősegítő, tudatszító nyelvtan nem egy tárgy a sok között. Több ennél: az összes többi szaktudomány elsajátításának, művelésének feltétele. De ugyanakkor a társadalmi érettség fokmérője és feltétele is. Sőt, érzelmeink, értelmi készségeink, általános kulturáltságunk "mérceje és fejlesztője" is.

A verseny védnökei a nyelvi tagozatos osztályok közül a II, és III, b voltak, mind a kérdések megszerkesztésében, mind a pontozásban értékes javaslatokkal, ötletekkel segítették a munkát. A versenyzők között a két osztály mellett az I, b-t kell kiemelni, sokan és jól dolgoztak ebből az osztályból. De bekapcsolódott még nyolc osztály, egy-két versenyzővel /és nem minden fordulóban/ még nagyon sokan, majdnem mindegyik osztályból volt jelentkező. Az állandó megfejtők létszáma, akik mind a hat fordulóban ki is tartottak, - 8 héten keresztül - 49 tanuló.

Mire volt szükség a siker eléréséhez, a feladatok megoldásához? Forrásmunkákat kellett böngészni, szótárakat forgatni, nyelvészeti folyóiratokat olvasni, nyelvmuvelő cikkekkkel ismerkedni, eldönteni egy-egy vitát, kijavítani hibásan fogalmazott mondatokat, értékelni remekművek egy-egy nyelvi megfogalmazását. Megismerkedtek nyelvünk történetének egy-két meglepő tényével, de neveket is megjegyeztek, nagy nyelvészeinket a múltból és a jelenből.

Szótani és mondattani elemzés is előfordult, játékos, izgalmas, első olvasásra nem is olyan egyszerű kérdésekről.

Minden héten kitettük a porta melletti falitáblára a legújabb forduló 5 kérdésből álló feladatsorát. Jó érzés volt nézni, milyen nagy tömeg állta körül, mennyien másolták. Megtörtént, hogy a vita egy-egy feladat kapcsán már a folyosón meg is indult.

Sok lenne, ha minden kérdést leírnánk, izelítőül csak egy-egy típusból egyet-egyet.

1. Honnan keletkezett a "kiszipolyoz" ige? Van-e ilyen szavunk: "szipoly"? Mit jelent? Melyik szótárunkban kerested meg?

2. A Magyar Nyelvőr több száma foglalkozik az iskolai

ragadványnevekkel. Melyek ezek a számok? Kik a cikkek szerzői? Írj le 5 olyan nevet, amelyek neked tetszettek!

3. Van-e köze a "magyaráz" igének a "magyar" szóhoz? Írj erről rövid kis értekezést! Hol néztél utána?

A következő kérdésünk a matematikusokhoz szólt, a legjobb választ mégsem ők adták. De többen kidolgozták, olyanok is, akik nem versenyeztek folyamatosan, pusztán érdeklődésből.

4. Dugonics András meg akarta mutatni egy Habsburg uralkodónak, hogy a lenézett és tudományra alkalmatlan magyar nyelven a matematika elvont igazságait is ki lehet fejezni. Ezért matematika tankönyvet írt.

- Mi a könyv címe?
- Írj 3 általa alkotott matematikai szakszót!
- Miről nevezetes még Dugonics András?
- Ki volt az említett Habsburg uralkodó?

A márciusi ünnepélyek és a Petőfi-ünnepségsorozat tette időszerűvé azt a kérdést, amelyre a legszebben kidolgozott válaszok között a legtöbb félreértést is tartalmazó válaszok is érkeztek. A félreértést az okozta, hogy volt, aki pusztán ideológiai megközelítést adta a témának.

5. Mutass rá az alábbi Illyés Gyula idézet legszembeütőbb stilisztikai sajátosságaira: "Nemzeti, aki jogot véd, nacionalista, aki jogot sért."

A forrásmunkák, szótárak, cikkek mellett a fogalmazási készség felmérésére a következő két feladat szolgált:

6. Beat-koncerten

Írj 10-15 soros leírást erről a témáról névszói, majd másik 10-15 soros leírást írás stílusban!

A nyelvjárásokkal kapcsolatban eleinte gyűjtőmunkára gondoltunk, mégis a tájszavak vagy tájnyelvi ragozások, toldalékok összegyűjtését túlságosan munka- és időigényesnek találtuk.

Igy elvi kérdéseken gondolkozhattak:

7. Van-e olyan nyelvjárási jelenség, melynek a magyarázata a feudális társadalom gazdaság- és művelődéstörténetével magyarázható? /pl. földrajzi elszigeteltség és bizonyos gabona-

fajták neve/.

Írj egy ilyen példát!

Két megfejtést szeretnék ismertetni:

Második forduló, ötödik kérdés:

"Nemzeti, aki jogot véd, nacionalista, aki jogot sért"

/A stilisztikai sajátosságot kellett felismernie./

"Tömör, frappáns, érzékletes megfogalmazása hosszanfejtegethető gondolatsornak. Két azonos súlyú, hosszúságú és szerkezetű összetett mondat alkotja a mondatot, ezek mellérendelő viszonyban vannak. A mondatok ritmusa azonos, közelít a verssorokhoz, az axiómához vagy a közmondásokhoz. A mondatvégek összecseengnek: véd, sért.

Mindkét mondat közepén szóismétlés van, ezáltal a hangzás: " a i o ó é " mgh. ismétlődése is. A "nacionalista" és "nemzeti" szópár ellentéte és a szavak eredeti rokonértelműsége szójátékra emlékeztet. A két szó ellentéte az ember elidegeníthetetlen sajátjával: a joggal kapcsolatban egyszerre megvilágosodik.

/Deák Dóra IV. c., Gajzágó Adrienne I, b/

A harmadik forduló első kérdése:

A Beat-hangverseny legjobban sikerült 10 pontos leírása:

Névszói stílusban:

"Meleg. Lüktető ritmus, vad színek, ordító, süvítő zene. A szívem ugráló kalapács, Forgás, rohanás, majd újra felmerülés: ez mind, mind a zene.

Doboló padok, villogó színpad, dübörbő lámpák, s ezek felett lebegő zene. Rikító, sűrű mázu a zene. Nincs megállás, Lehetetlen abbahagyni. Lüktető tömeg az agyad. Megállni! Vége. Lassan kisodródó tömeg, Fáradság. Jó puha a hó, nem érezni a hideget, Vörös köd a világ. Forgó ágy. Az álom mély és megnyugtató. Másnap ez a legfőbb téma. Az LGT jó volt."

Igei stílusban:

"Csorog rólam a víz. Ordítani szeretnék, kiabálni, ugrálni velük. Nem merek. Pereg a dob, bug a gitár, dudál a basszus, csip az orgona, recsegnek az erősítők. Fények, színek táncolnak előttem. Szédülök. Meleg van. Körülöttem rugdossák a padokat. Elég volt! Vége.

Mintha ollóval vágták volna el. A tömeg fáradtan sodródik az épületből. Kinn hideg van, vág és csip a szél, de nem érzed. Forog veled az ágy. Az álom magával visz, nem hagy kitisztulni, ringat. Másnap erről beszél az osztály. Az LGT játszott." /Gyarmathy Ágnes III. b./

Feladatainkban életszerűsége, változatosságra törekedtünk. A sokszínűség, a meglepő, váratlan kuriózumok gyakran csalogatják be a tudománnyal való ismerkedésbe a középiskolás diákokat. Nem is volt ez igazán "tudományos" munka, igyekeztünk a verseny játékosságát is megőrizni egy-egy összetett feladattal. Azonban az önállóan végzett tudományos munka lehetőségei, elemei nem voltak idegenek a nyelvi vetélkedőn: az érdeklődés, igény, az állandó vizsgálódásra, és megfigyelésre, a források megkeresése, megismerése, kezelése, a nyomdai jelek, rövidítések felismerése, a pontosság, hitelesség, döntésre késztetés, véleményformálás lehetősége egy később eredetibbé váló alkotó szellemű munkának lehetnek igen megbízható és nélkülözhetetlen feltételei.

A verseny betetőzése volt az eredmények kihirdetése, a jutalmak kiosztása és egy nagyon kedves hangulatu "szóbeli" nyelvi vetélkedő a megfejtők, díjazottak és érdeklődők számára a Bolyai Napok alkalmával. Ennek vezetésére J. Soltész Katalint, a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének munkatársát hívtuk meg. Az előadás és a vetélkedő mindnyájunk kellemes emléke marad.

Boródi Ferencné
tanár

A FORDITÁSI PÁLYÁZATOKRÓL

Iskolánk történetének első néhány évében a Bolyai névadó ünnepség és név szinte kötelező programot adott a természettudományok és ezen belül is főleg a matematika kultuszának fejlesztésére. Ez a program egy modern iskola számára azonban nem lehetett elegendő, és főleg a nyelvi tagozatos osztályok beindítása óta a nyelvi kultúra fejlesztése is egyre nagyobb teret követel magának. E sürgető követelés egy-egy megnyilvánulása az ez évi Bolyai Napokra kiírt magyar nyelvi pályázat és a már kétéves hagyománnyal rendelkező műfordítói pályázat.

A műfordítással kapcsolatban még mindig lehet ilyen véleményt hallani: szótár segítségével mindenki tud fordítani! - pedig ez nem ilyen egyszerű. Egy műfordítónak azon túl, hogy hatalmas szótármunkával, biztos nyelvtani tudással lefordít egy elbeszélést, meg kell találni az eredeti mű stílusát, hangulát érzelmi színezetét legpontosabban átadó kifejezési formákat. És ez nem kis feladat!

A tanulók orosz, német, francia, angol és latin nyelvből fordíthattak egy-egy pályaművet magyarra.

Angol nyelvből tavaly egy Elizabeth Taylor elbeszélés, az idén pedig Graham Greene Mortmain című elbeszélése volt a pályázat témája. A fordítás során rendkívül érdekes, de nehéz feladatokkal kellett megküzdeniük a tanulóknak, és a pályázatok olvasásakor igen változatos megoldásokkal találkozhattam. Ilyen volt már a cím is, A "mortmain" szó szerinti fordítása helyett a tanulók tartalmilag próbáltak megfelelő fogalmat találni, így a következő címek születtek: "...szeretettel: Josephine", "Kitűrülhetetlen emlék", "A fekete tintával írott levelek", "Mint az árnyék", "A legklemei-kezőbb fordítást mindkét évben Csik Ágnes adta be, értékes munkát végeztek még: Bodnár Béla, Sándor Zsuzsa, Pesenyánszky László, Nyelvtanilag és stilisztikailag is tökéletesen megértették az elbeszélést; a másodikosok fordításában még érezhető volt a nyelvtani biztonság hiánya,

Rendkívül nagy munkára vállalkoztak azok a tanulók, akik megpróbáltak Pavel Katajev: Menyasszonyaink című elbeszélé-

lésének fordításával, Igényes, szép fordítást készített Vincze Éva II. B. A többiek inkább részletekben tudtak magyaros mondatszerkesztésü, jó megoldást adni.

A német fordítás szövege egy földrajzi ismertetés volt Schwerin megyéről. A szakszövegekre jellemző tömör, bonyolult mondatszerkesztés miatt rendkívül nehéz volt gördülékenyen, szabatosan magyarra fordítani. Mivel nehezebb volt fordítani, mint egy szépirodalmi szöveget, terjedelmében volt rövidebb. Ignác Bea munkája érdemel dicséretet.

A franciául tanulókat Humanité Dimanche-tól Raymond Lavigne: A fiatalságról című cikkét fordították. Feladatuk több szempontból is érdekes volt, hisz egyrészt a cikk tartalmilag közel állt az ifjúsághoz, az ifjúság problémáival foglalkozott, másrészt pedig stilisztikailag a fordítóknak a publicisztikai stílus meggyőző, mozgósító hatását kellett kiaknázniuk. Legjobban Jármay Magdolna tudta megoldani feladatát, a többi pályázó esetében inkább csak a kiemelkedő részmegoldásokat lehet értékelni.

Latinból Ovidius Philemon et Baycis történetét kellett lefordítani. A latint tanuló kevesek közül egy tanuló, Nyíri Ferenc II.d oldotta meg szépen a feladatot.

A helyezésektől függetlenül minden pályázó hasznos, elsősorban önmaga számára értékes munkát végzett. A későbbiekben sokat fog jelenteni számukra az a gyakorlat, amit a szókeresésben, szövegmegértésben szereztek, az a sok szó, amit közben megtanultak, és azok a próbálkozások, amikkel stílusukat finomították, csiszolták.

Horváth Ilona

RÉSZLETEK A MAGYAR IRODALMI ÉS NYELVI PÁLYÁZATOKBÓL:

Jármay Magdolna IV. c osztályos tanuló dolgozatának címe: Vörösmarty Csongor és Tünde c, mesedramája és Mozart /Schikaneder/ Varázsfuvola c, operájának hasonló és eltérő motívumai" volt.

A két mű ihlető forrásairól, nemzeti és európai hatásáról ír, majd a cselekmény rövid ismertetése után az azonos és eltérő vonásokat kutatja. Megállapítja, hogy:

"Vörösmarty Csongor és Tündéje a válságát élő magyar közélet súlyos problémáit az egyetemes emberiség kérdéseivel együtt, egymástól elválaszthatatlanul fejezi ki. A mesedráma a nemzet legjobbjainak közérzésében fogant, és egy hullámon született Európa legnagyobb szimbólikus-filozófikus drámáival és operáival. Vörösmarty egyetlen romantikus lángelménk, aki nem csupán magyar, hanem világirodalmi mértékkel is mérhető. Beletartozik az európai romantika közösségébe, de ideológiailag, érzelmileg mint jellegzetesen magyar költő tartozik bele."

Összehasonlítja a két főhőst:

"Csongor és Tamino a szépre, a nemesre, a fennköltre vágyanak. Igaz, Csongor "belépője" már erről szól, /"Minden országot bejártam, Minden messze tartományt, S aki álmaimban él, A dicsőt, az égi szépet Semmi földön nem találtam"/ - Tamino pedig látszólag csak a három udvarhölgy és főleg a kép hatására indul a szépkeresésre. A közös mindkettőjük vágyában, hogy löbb van benne, mint a szerelem. Olyan világot keresnek meseszimbólumokkal teli utjukon, amelyben leomlanak vagy áttörhetők az alacsonyrendű élet korlátai. E küzdelmes uton a néző vagy olvasó a mese feltételei között kibontakozó emberségben gyönyörködhet, és nem csupán a szerelmi boldogság reális érzelmében."

"A két ifjú hős értékes tulajdonságokkal rendelkezik. Nemes vágyak, célok fűtik őket, kitartóak, állhatatosak. Gyűlölik a rosszat, az alantast. Szemükben e lelkesedés tüze ég, Tamino ta-

lán egy kissé naivabb, hiszékenyebb, mint Csongor. Egy kissé inkább a fellegekben jár, mint magyar rokora. Igaz, hogy a Tündérhont kutató Csongort elnéző mosollyal méri végig a három Vándor, mi mégsem érezzük törekvéseit irreálisnak, hanem vele együtt lelkesedünk."

A két mű konfliktusait is vizsgálja:

"Nézzük meg most, ki ellen, kivel szemben küzdenek a fiatalok? Csongor és Tünde szép szerelmét Mirigy akarja megrontani, tönkre lenni. Miért? mert ő maga a gonoszság, a rémségek anyja, a legszebb gondolatok mögül előbukkanó iszonyát, a tisztaságon hirtelen megjelenő fertelem, "Asszociációi szinte szánkázna a pokolba" - írja Hubai Miklós. Vele nem lehet nem találkozni, ott leselkedik mindenütt. Az ördögfiak segítik előbb bosszúvágytól fűtve, de inkább komikusak, mint félelmetesek ekkor is. Később azonban szembefordulnak Miriggyel, ártalmatlanná teszik, és e komisz süvölvényeket Tünde meg is jutalmazza szolgálataikért. Végigfutnak az egész drámán, mindenütt van szerepük és szavuk.

A Varázsfuvolásban nem ilyen egyértelmű a küzdelem és konfliktus. Előbb Saratrót hisszük gonosz varázslónak, hiszen elrabolta Paminát. Később tudjuk meg, hogy az Éj királynője a gonosz, aki a sötétség és babona erejével akarja népét elvakítani. A lecke annál nehezebb, mert csodálatos, vonzó lény, ugyanakkor szenvedő anyaként még szánalmat is ébreszt Tamínoban. Veszedelmesebb Mirigynél, hiszen lényre féltre vezet, és már elég késő van, mikor kimutatja igazi arcát. Tört ad Paminának Sarastro elvesztésére, majd magával a gonosz, fekete lelki szerecsennel szövetkezik a főpap ellen, még lányát is felajánlja szolgálatai viszonzásául. Itt lehull a lepel, de egyben meg is semmisül a bűnös csoport."

A mellékalakokat jellemezve többek között így szól:

"Feltétlenül többlet a magyar pár - Balga, Ilma - esetében, hogy velük Vörösmarty belopja a szimbolikus, időtlen cselekmény fenséges égboltja alá a kor s a magyar élet lokálisabb színeit:

"Jobb szeretnék messze lenni,
Legalább is olyan messze,
Mint Pozsonytól Hortobágy."

Igy csak Böske-Ilma vetitheti rá Éj országára a maga hazai földjének léptékét."

A dolgozat befejezése:

"A Csongor és Tünde a XIX. sz. első harmadának talán legnagyobb reprezentatív magyar alkotása: nemzeti és világirodalmi érték. Nemcsak a régi nemzeti hagyomány emelkedik általa klasszikus magaslatra, nemcsak Schikaneder, Mozart gazdagon összetett, modern költészetét teremtette ujja magyar földön először, hanem összefoglalta s lezárta az egy évtizedes, hatalmas költői fejlődés minden eredményét. És nevel ma is a művészi szép erejével a nép, a nemzet s az emberiség szeretetére."

= : = : = : =

Millitz Zsuzsa IV. d. oszt. tanuló dolgozatában Petőfi: Világosságot! c. versét elemezte. A tanulmány őszinte, szubjektív hangja, önálló véleményalkotása különösen megnyerte a bíráló bizottság tetszését. Ezt írja a bevezetőben:

"1973-at írunk, Petőfi Sándor születésének 150. évfordulóját ünnepeljük. Nagyon nagy jelentősége van ennek a centenáriumnak, hiszen az 1848-as szabadságharc 125. évfordulója is egyben. Az, hogy Petőfivel kezdem az emlékezést, nem véletlen, mert Petőfi neve, szelleme köt legjobban a 48-as eseményekhez. Ha a szabadságharcról hallok valamit, rögtön Petőfi jut eszembe. Ma már méltóképpen emlékezünk a zsenire. Nyugodtan irhatom le ezt az elég veszélyes szót, ha Petőfiről van szó. Egyre inkább a költő teljes képét ismerjük meg, bár ez ma még mindig nem a legponosabb. Azért is fontos ez a bevezető, mert a Világosságot! c. verssel még nem találkoztam eddig. Ez a tény pedig megdöbbenítő. Miért nem tanítják ezt a verset az iskolában? Ha a tananyag bősége okozza ezt, miért nem említik meg legalább a gimnáziumban, mint ajánlott verset? Én a TV-ben hallottam Berek Kati műsorában először, de ismeretlen versen eddig még ennyire nem döbbentem meg. Az emberben legtöbbször megfogalmazatlanul állandóan jelen vannak ezek a versben felvetett kérdések. Nagyon fontos problémák, amikre nagyon nehéz választ adni.

Kit ne foglalkoztatna az a kérdés, hogy mi a boldogság, vagy az, hogy érdemes-e dolgozni a közért? Nem jobban boldogul az, akít csak a saját érdeke fűt, nem érdekli, hogy az mit jelent másnak? Mindig voltak és vannak olyan emberek, akik csak magukért éltek. De boldogok-e? A boldogulás még nem boldogság! Nagyon bonyolult kérdések ezek, és a versben erről olvashatunk. Nem ad választ a költő a kérdésekre, de nincs is szükség a válaszra, azt megadja mindenki önmagának."

Néhány részlet a vers elemzéséből:

"A költő tisztába szeretne jönni önmagával." Csak azt mondd meg, hogy mi vagyok /S miért vagyok?". Szubjektíven teszi fel a kérdést, de mindenkihez szól. Mindenkiiben állandóan ott lebeg ez a kérdés: miért is élek, mi a célom? Ettől lesznek jók a versek és általában az irodalmi alkotások, hogy közérdekűek, nem elvontak, nem öncélúak. A kérdőmondat utáni három pont formailag is jelzi ezt az elgondolkoztatást. A modern líra, a modern epika feladata ez. Brecht fogalmazta ezt meg nagyon jól epikus színházának lényegeként, de igaz ez a lírára is. Brecht azt mondta, hogy fel kell ébreszteni a néző aktivitását, döntésekre kell kényszeríteni, hiszen a színpad nevelő intézmény. A Petőfi által felvetett kérdések is olyanok, hogy gondolkodásra kényszerítik az olvasót, a hallgatót, ezáltal nevelnek. Ebben fogalmazódik meg Petőfi modernisége,"....

"Petőfinek még kétségek között kellett élnie, nem tudta, hogy eljő-e "az általános boldogság kora". Egyre szélesedik a vers, egyre jobban elszakad a saját problémájától, és az egész emberiséget érintő kérdésekkel foglalkozik. Mikor felteszi a következő kérdést: " S tulajdonképpen mi a boldogság? " , akkor még szubjektív érzésekre gondolhatunk, de később bebizonyosodik, hogy ezen a boldogságon már nem a sajátját értette, hanem az akkori emberek, persze a haladó emberek boldogságfogalmát. Az "általános boldogság a miljom érdek" , e milliók érdekeit kell megvalósítani, azaz az egész emberiségét, nem pedig néhány emberét. Madách Imre Tragédiájában is ugyanez fogalmazódik meg az athéni színpadon, Miltiadész a népért küzd, de az nem érti meg őt. Az eszmét már az egyiptomi színpadon elmondja Ádám:

94.

"A millióknak kell érvényt szerezni." Petőfinél is a milliók érdeke a cél!"

A befejezés így szól:

"Már a vers elemzésében megpróbáltam bizonyítani Petőfi modernségét. Összehasonlítottam Petőfi gondolatait Madáchéval, Radnótiéval, Brechtéval. Ezek is bizonyítják modernségét, persze minden összehasonlítás nélkül is világos ez a tétel. Akik azt mondják, hogy Petőfi nem modern, azok azzal érvelnek, hogy nem szól a mához, nem ad semmit a ma emberének. Ez a vers fényes cáfolata ennek az állításnak. A versben felvetett problémák világosan bizonyítják, hogy Petőfi a mához is szól. Persze az is lehet, hogy a modernség kérdése még nagyon friss. Ahogy mondani szokták, "felkapott dolog".

Ma az a legfőbb feladatunk, hogy ne csak értsük, de teljes szívével szeressük is a magyar irodalom egyik legnagyobb alakját, Petőfi Sándort. Ennek az utnak pedig egyik állomása a Világosságot! című verse legyen."

Az irodalmi dolgozatokon kívül magyar nyelvi pályamű is érkezett a Bolyai Napokra. Készítője Ferecz Ildikó III, a osztályos tanuló, a címe: Kodály Zoltán és a magyar nyelv ügye. Nagy öröm számunkra, hogy tanulóink közül sokan érdeklődnek nyelvészeti problémák iránt, amint azt a magyar nyelvi verseny résztvevőinek száma is bizonyította, s fontos feladatnak tartják anyanyelvünk ápolását, tisztaságának megőrzését.

Ferencz Ildikó Kodály Zoltán nyelvművelő tevékenységével foglalkozik:

"Kodály a 30-as években kezd egyre aktívabban foglalkozni a magyar nyelv ügyével, hiszen a magyar nyelv, ezen belül főleg a kiejtés romlása is ekkor éri el a legmagasabb fokot, Kodály többirányú tevékenységet folytat ennek gátlására, megakadályozására. Egyrészt cikkekben, rádióbeszédekben mutat rá a hibákra, és ad programot a nyelvművelőknek, másrészt zenéjében, vokális műveiben mutat jó példát: hogyan lehet a magyar nyelv dallamosságát, zeneiségét figyelembevétel csodálatos vokális műveket alkotni."

A felszabadulás után is folytatja ezt a munkát:

"1951. dec. 12-én a Nyelvművelő ankéton elnököl. Megnyitója-

ban újra felhívja a figyelmet arra, hogy a nyelvhelyesség ügye nem nyelvészeti szakkérdés, hanem közügy, mindnyájunk ügye. Reménykedik abban, hogy sikerülni fog a szakemberek körén túl is érdeklődést keltetni a nyelv ügye iránt. Zárszavában tanácsot ad: " ahelyett, hogy szakbizottságok törjék a fejüket, hogy milyen nevet adjanak egy szerszámnak, módol kell adni, hogy a nép egészséges nyelvi ereje nyilvánuljon meg, s bizonyára nem egy talpraesett nevet fog kitalálni, amit szakemberek átvehetnek és használhatnak." Felhívja a figyelmet arra, hogy a germanizmust még nem győztük le, vigyáznunk kell, mert még mindig sok maradványa van a német rabságnak."

.....

"Kodály nemcsak cikkeivel, hanem zenéjében is küzd a nyelv romlása ellen. Amire Gombocz buzdította őt egyetemi hallgató korában, a nyelvmelódia kutatásokra nem tudott vállalkozni!" más utakra terelt a sors, a hajlam" - mondta "Ámbár, ha vesszük, az is egy neme a kísérleti fonetikának, ha az ember versek alá kottákat írogat, s megpróbálja a bennük rejlő melódiákat napvilágra hozni."

A nyelv és a zene kapcsolatban áll egymással. A beszéd zenei oldala csakolyan jellemző tulajdonsága minden népnek, mint a zenéje. "A nyelv énekel, a zene pedig beszél". Kodály felteszi a kérdést, tud-e az a zeneszerző igazi magyar zenét írni, aki nem ismeri a magyar nyelvet. Lisztet hozza fel példának, akinek műveiben olyan ritmusképletek, félretolt hangsúlyok, "zenei magyartalanságok" találhatók, mit csak a nyelv nem tudása magyaráz. Viszont ez fordítva is áll. Magyar író, kivált versíró nem juthat el mestersége csúcsáig zeneismeretek nélkül. Itt példának Arnyt említi, akinek verselő fölénye szerinte zeneismeretéből ered. Megjegyzi, talán még szónok sem lehet elkimüvelt zenei érzék nélkül, hiszen a prózának is vannak bizonyos zenei törvényei."

"Vokális műveiben példát mutat arra, hogy lehet a magyar nyelv sajátosságait figyelembe véve is csodálatos műveket alkotni. Olyan műveket, amelyek az idegenből fordított, és ezért hamis hangsúlyokat és a magyar nyelv természetes dallamával ellen-

kező melódiákat tartalmazó operákkal ill. dalokkal szemben nem rontják, nem tompítják el a hallgatók és az előadók nyelvérzékét. Kodály műveiben a zene ritmusa, melódiája mindig hiven követi a magyar beszéd ritmusát. Ő a magyar népdaltól tanult", "Kodály dalaiban, kórusműveiben a beszéd minden izülete életre kel, a maga legmélyebb, ritmikus és melodikus igénye, a maga természetes lélegzetvételére szerint,"

Dr. Antal Elemérné

A TÖRTÉNELMI PÁLYÁZATOKRÓL

A Bolyai Napokra kiírt pályatételek gazdag lehetőséget kínáltak a tanulóknak arra, hogy alaposabban megismerkedjenek a helytörténettel, a nógrádi munkásmozgalom mártírjainak életével; vagy elmélyedjenek egy történelmi tárgy szépirodalmi alkotás és az általa megjelenített történelmi korszak problémáiban; vagy egy történelmi eszköz, szerszám ujrakészítésével felgyújtott fantáziájuk segítségével felidézhessek az adott kor levegőjét.

Nagy örömünkre szolgált, hogy a beérkezett pályázatok között olvashattuk Bandur Árpád, Furák Teréz, Kakuk József, Nógrádi Sándor és Tózsér Káro János életét, hősi harcát feldolgozó monográfikus munkákat. A velük való pusztán megismerkedés is nagy pozitívum, a tanulók számára, de ennél nagyobb az a dolgozatokból kicsendülő lelkesedés, ahogyan arról vallanak, hogy mit jelent számukra megismerni a hősokeket, és miért tartják követendő példának elvhűségüket, magatartásukat.

A jutalmazott dolgozatok közül idézve Szabó Sándor II. B. o. t. így ír a 20-as évekről és Kakuk Józsefről:

"A Nógrád megyei munkások nehéz körülmények között harcoltak. A munkásság meg volt fosztva élcsapatától, nélkülözve az egységes irányítást, kegyetlen terror nehezedett rá... A KMP bécsi emigrációban működő központja ekkor bizta meg Kakuk Józsefet a salgótarjáni szénmedence kommunista csoportjainak megszervezésével, majd vezetésével. Kakuk Pál, K. József Baglyasal-

ján élő fivére, akit személyesen megkerestem, mondta el az akkori időkről. Akkoriban házunkat "fekete háznak" nevezték, ahol most is lakunk, annál is inkább, mert mind a hat testvér illegális kommunista volt. Egy ház, hat kommunista! Nem csoda hát, hogy a csendőrök naponta jöttek."

Michna Ilona II. B o.t. Bandur Árpádról és a nógrádi partizánmozgalomról, a ragyolci és a Nógrádi Sándor vezette partizánok találkozásáról, közös akciójukról, merész vállalkozásairól és Bandur Árpád hősi haláláról ír. Befejezésül ezt írja: "Amikor dolgozatom készítéséhez kezdtem, a történelmet kutattam. Amikor elkészítettem, olyan embert ismerhettem meg, Bandur Árpádot, aki majdnem anyai idős korában adta életét a szabadságért, mint most én vagyok, olyan embert, akit példaképül tekinthetünk."

A másik témakörben, - a történelmi tárgyú szépirodalmi alkotást és a kort elemző -, írt dolgozatok közül kiemelkedett Sült Judit II. B o.t. Shaw Szent Johanna és a százéves háborúról szóló írása. A feldolgozott irodalom alapján felvetődött kérdéseket elemzi, és kutatja Jeanne d' Arc alakjának aktualitását. Válaszában Johanna emberi nagyságára mutat rá, amelyben minden idők embere megtalálhatja a maga számára vonzó magatartás erkölcsi értékeit.

Ebben a témakörben Csik Ágnes III. B o.t. Fagyéjev Ifju Gárda c. regényét elemezve a mai fiatalok problémalátó igényével veti fel a kérdéseket, s így összegzi véleményét: "Fagyéjev Ifju Gárda c. regénye értékét és jelentőségét alapvetően két dolog határozza meg. A mű egyrészt krónikairói gondossággal meg tudta őrizni a jövő nemzedékek számára a Nagy Honvédő Háború egyik híres epizódjának emlékét, másrészt az író a regény középpontjába állított történelmi eseményt kapcsolatba hozta korunk alapvető politikai, társadalmi, morális és filozófiai kérdéseivel. A regény hős fiatalokról szól minden ma élő nemzedéknek, és ezért marad érdekesítő olvasmány, mert többet mond a puszta tényeknél, eseményeknél. Az Ifju Gárda hősei békében éppúgy éltek, gondolkodtak, cselekedtek, mint általában a szovjet fiatalok. A megváltozott körülmények között legértékesebb vonásaik bontakoztak ki. Napjainkban sok fiatal úgy véli, hogy az ifjuságnak nem nyílik alkalma bebizonyítani tetteikész-

kező melódiákat tartalmazó operákkal ill. dalokkal szemben nem rontják, nem tompítják el a hallgatók és az előadók nyelvérzékét. Kodály műveiben a zene ritmusa, melódiája mindig hiven követi a magyar beszéd ritmusát. Ő a magyar népdaltól tanult". "Kodály dalaiban, kórusműveiben a beszéd minden izülete életre kel, a maga legmélyebb, ritmikus és melodikus igénye, a maga természetes lélegzetvételére szerint."

Dr. Antal Elemérné

A TÖRTÉNELMI PÁLYÁZATOKRÓL

A Bolyai Napokra kiírt pályatételek gazdag lehetőséget kínáltak a tanulóknak arra, hogy alaposabban megismerkedjenek a helytörténettel, a nógrádi munkásmozgalom mártirjainak életével; vagy elmélyedjenek egy történelmi tárgyú szépirodalmi alkotás és az általa megjelenített történelmi korszak problémáiban; vagy egy történelmi eszköz, szerszám ujjrakészítésével felgyújtott fantáziájuk segítségével felidézhessek az adott kor levegőjét.

Nagy örömünkre szolgált, hogy a beérkezett pályázatok között olvashattuk Bandur Árpád, Furák Teréz, Kakuk József, Nógrádi Sándor és Tózsér Káro János életét, hősi harcát feldolgozó monográfikus munkákat. A velük való pusztán megismerkedés is nagy pozitívum, a tanulók számára, de ennél nagyobb az a dolgozatokból kicsendülő lelkesedés, ahogyan arról vallanak, hogy mit jelent számukra megismerni a hősöket, és miért tartják követendő példának elvhűségüket, magatartásukat.

A jutalmazott dolgozatok közül idézve Szabó Sándor II. B. o. t. így ír a 20-as évekről és Kakuk Józsefről:

"A Nógrád megyei munkások nehéz körülmények között harcoltak. A munkásság meg volt fosztva élcsapatától, nélkülözötte az egységes irányítást, kegyetlen terror nehezedett rá... A KMP bécsi emigrációban működő központja ekkor bizta meg Kakuk Józsefet a salgótarjáni szénmedence kommunista csoportjainak megszervezésével, majd vezetésével. Kakuk Pál, K. József Baglyasal-

ján élő fivére, akít személyesen megkerestem, mondta el az akkori időkről: Akkoriban házunkat "fekele háznak" nevezték, ahol most is lakunk, annál is inkább, mert mind a hat testvér illegális kommunista volt. Egy ház, hat kommunista! Nem csoda hát, hogy a csendőrök naponta jöttek."

Michna Ilona II. B o.t. Bandur Árpádról és a nógrádi partizánmozgalomról, a ragyolci és a Nógrádi Sándor vezette partizánok találkozásáról, közös akciójukról, merész vállalkozásairól és Bandur Árpád hősi haláláról ír. Befejezésül ezt írja: "Amikor dolgozatom készítéséhez kezdtem, a történelmet kutattam. Amikor elkészítettem, olyan embert ismerhettem meg, Bandur Árpádot, aki majdnem anyai idős korában adta életét a szabadságért, mint most én vagyok, olyan embert, akít példaképként tekinthetünk."

A másik témakörben, - a történelmi tárgyú szépirodalmi alkotást és a kort elemző - , írt dolgozatok közül kiemelkedett Sült Judit II. B o.t. Shaw Szent Johanna és a százéves háborúról szóló írása. A feldolgozott irodalom alapján felvetődött kérdéseket elemzi, és kutatja Jeanne d' Arc alakjának aktualitását. Válaszában Johanna emberi nagyságára mutat rá, amelyben minden idők embere megtalálhatja a maga számára vonzó magatartás erkölcsi értékeit.

Ebben a témakörben Csik Ágnes III. B o.t. Fagyéjev Ifju Gárda c. regényét elemezve a mai fiatalok problémalátó igényével veti fel a kérdéseket, s így összegzi véleményét: "Fagyéjev Ifju Gárda c. regénye értékét és jelentőségét alapvetően két dolog határozza meg. A mű egyrészt krónikairól gondossággal meg tudta őrizni a jövő nemzedékek számára a Nagy Honvédó Háboru egyik híres epizódjának emlékét, másrészt az író a regény középpontjába állított történelmi eseményt kapcsolatba hozta korunk alapvető politikai, társadalmi, morális és filozófiai kérdéseivel. A regény hős fiatalokról szól minden ma élő nemzedéknek, és ezért marad érdekfeszítő olvasmány, mert többet mond a pusztá tényeknél, eseményeknél. Az Ifju Gárda hősei békében éppúgy éltek, gondolkodtak, cselekedtek, mint általában a szovjet fiatalok. A megváltozott körülmények között legértékesebb vonásaik bontakoztak ki. Napjainkban sok fiatal úgy véli, hogy az ifjuságnak nem nyílik alkalma bebizonyítani tetteikész-

98.

ségét. Igaz, nem könnyű dolog forradalmi tettként felfogni a tanulást, de azt tudomásul kell venni, hogy mi az adott körülmények között ezzel fejezzük ki állásfoglalásunkat."

S végül a harmadik témában Szabó Zsuzsa II, B o.t. pályamunkáját díjaztuk. A Gutenberg sajtójának elkészített modellje és a hozzáírt, a magyar könyvnyomtatás történelét ismertető, dolgozata szép tisztelgés Gutenberg és a "könyvcsinálók" emléke előtt,

Összefoglalva a pályázatok eredményeit, úgy érezzük, hogy a pályázatot író tanulók munka közben személyes kapcsolatot találtak az adott történelmi kor nagyszerű embereivel, és ráéreztek a szocialista hazafiság érzésére; gondolkodásuk, személyiségük gazdagabbá vált.

Fabulya Lászlóné

= : = : =

"500 ÉVES A MAGYAR KÖNYVNYOMTATÁS" CIMŰ KIÁLLTÁS MEGNYITÓJA

Szeretettel köszöntöm kedves vendég-inket, tanárainkat, diák-társaimat.

500 évvel ezelőtt, 1473 pünkösd előestéjén készült el Hess András nyomdájában az első Magyarországon nyomtatott könyv, a Budai Krónika. E félezeréves évforduló hivatalos ünnepegei ugyan csak június 5-én kezdődnek, mi a mai napon, a Bolyai Napok keretében emlékezünk a magyar kulturtörténet e nagy, talán legnagyobb eseményére. Emlékezünk nyomdászatunk hőskorára, Hess András mellett Misztótfalusi Kis Miklósrá, Heltai Gáspárrá, Kner Imrére s mindazokra, akik - Vörösmarty szavaival - segítették megszületni a könyvet, mely "célhoz vezet".

Számukra a nyomdászat elsősorban nem hasznothozó vállalkozás, nem egyszerűen ipar volt, hanem tudatos feladatvállalás a magyar kultúra ügyéből. Olykor vagyunk kockáztatásával, feláldozásával, állandó harcban a feudális, feudálkapitalista vagy fasizista erőszakkal, perben a cenzurával győzelemre vitték a magyar könyvkiadás, nyomdászat ügyét.

Csak őszinte haza- és haladásszeretelük adhatott ehhez erőt,

Iskolánk könyvtára 10 kiállítási tárlóban mutatja be e küzdelmes 500 évet.

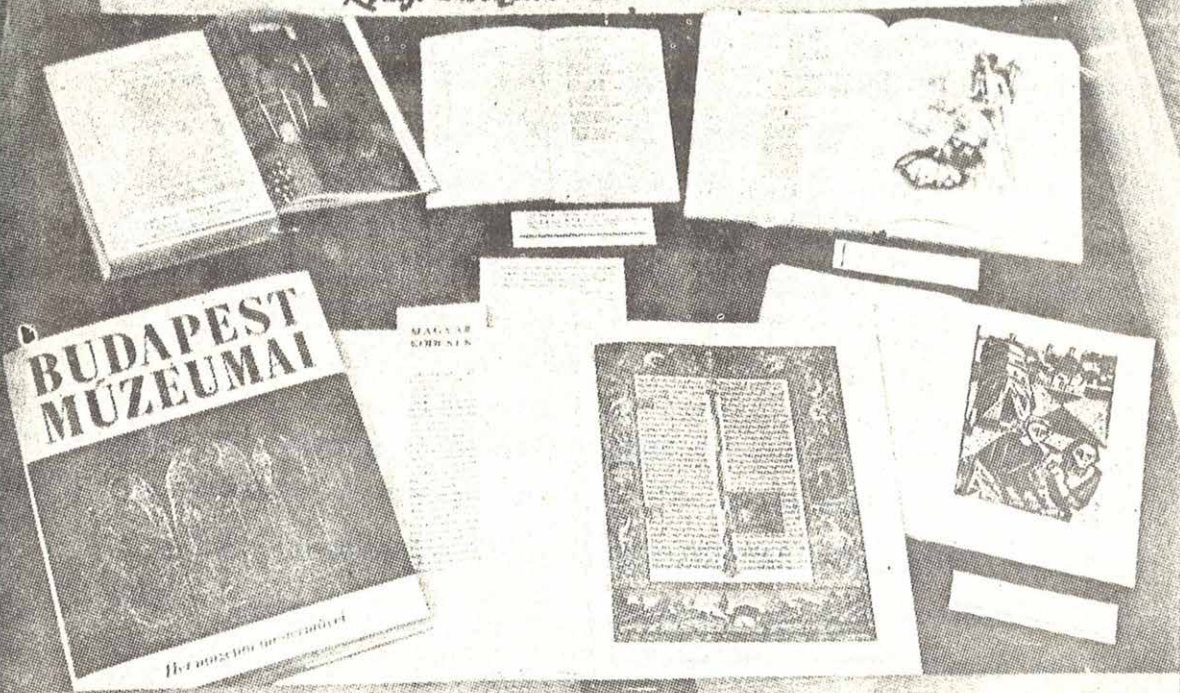
Köszönjük tanárainknak, diáktársainknak, hogy féltve őrzött régi könyveiket kölcsön adták a kiállításra, hogy gyönyörködhesünk bennük, tanulmányozhassuk őket.

Mielőtt a kiállítást megtekintenénk, hallgassátok meg Szabó Zsuzsanna II. b. o. t. levezető kiselőadását a magyar könyvnyomtatás előzményeiről Gutenbergről, utána pedig Szolnoki II. dikó III. b. oszt. tan. előadását a magyar könyvnyomtatás 500 évéről.

Bodnár Béla

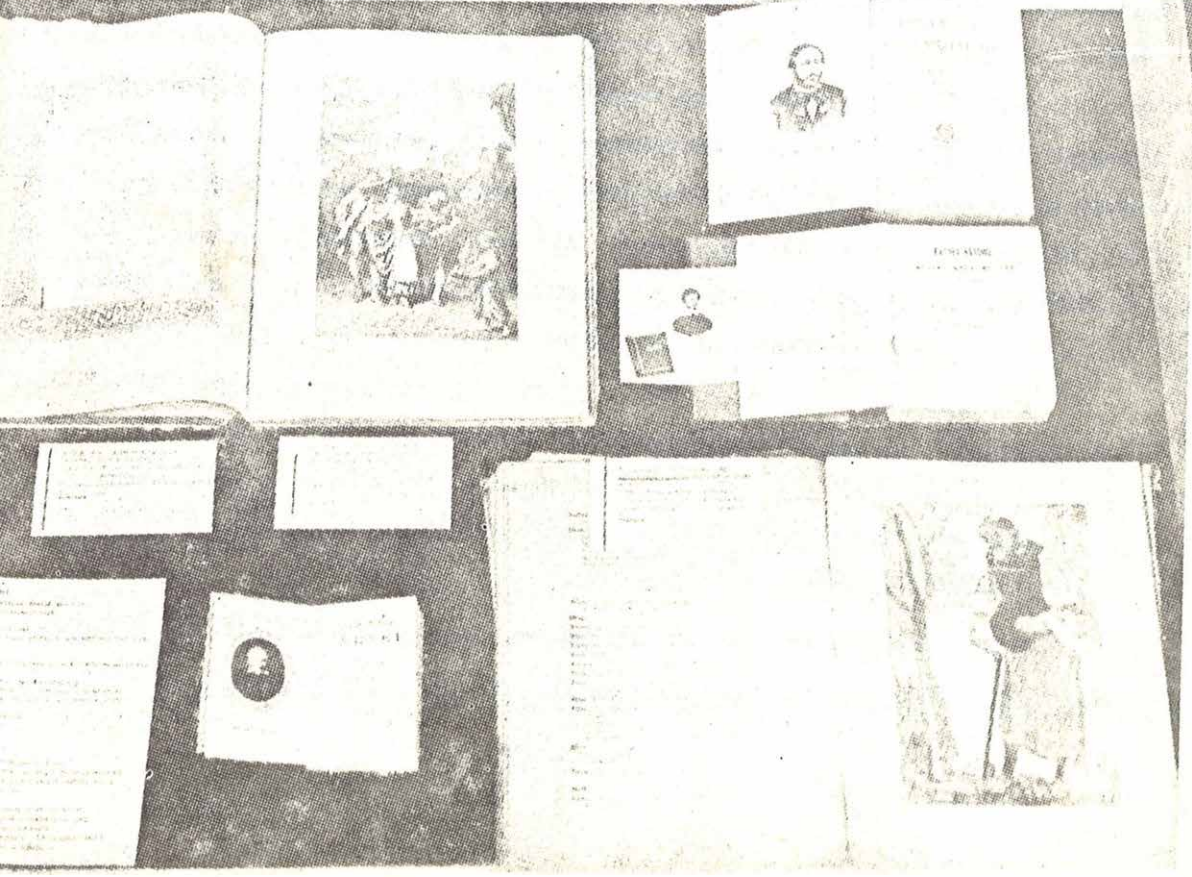
III. b.o. tanuló

A ~~REFORM~~ *nyomda nemcsak hagyományát, el tovább napjaink
könyvtörténetében.*

BOLYAI NAPOK KÖNYVTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁSI ANYAGÁBÓL.

*reformküzdelemnek fellendülése továbbviszi a 18. sz. végén gyors
fejlődésnek indult nyomdászati, Könyvtörténeti.*

A Bolyai Napok ünnepélyes és megható mozzanata a IV. osztályosok ballagása. Az ünnepélyen a diáktársak nevében Pesenyánszky László III. b. osztályos tanuló a következő szavakkal búcsúzott a ballagó diákoktól:

"A visszaintó kézben még a bánat,
de arccal már a tágas messzeségek,
- a maradónak csak a távozó - ,
a távozonak csak a végtelen."

Elindultok, Mentek a titokzatosságba, Mentek az ismeretlenbe, Mentek a végtelenbe, Mentek az idegenbe, Mentek a beláthatatlanba, mentek az elképzelhetetlenbe, Jövőbe indultok.

"Égbe nő az elmúlt percek gyökere,
a szél játszik, a szél babrál vele."

Elindultok, Szétszóródtok, megint összekapaszkodtok, Valami-be beilleszkedtek, valamihez hozzászoktok, valamit megszerettél s addigra ez a néhány lángoló szép év füstszínű nosztalgiává, eltulzott, kiszinezett emlékké válik. De ne higgyétek büszkén és önelégülten, hogy most az életbe indultok, Nem, az életet nem lehet korszakok fojtó korlátai közé szorítani, az kezdődik a születéssel, végződik a születéssel, végződik a halállal, tekintet nélkül egyénre és társadalomra, Eddigi létetek az életnek éppugy fontos, izgalmas, gyönyörűsége része volt, mint ahogyan a további is az lesz. Kétségtelen, minden megváltozik. Bennetek, körülöttetek. A régiről pedig búcsút kell venni.

Furcsa dolog ez a búcsú. A legerősebbeket is leteríti szívszorító, bánatos hangulatával.

Búcsú a gimnáziumtól, Búcsú a kamaszkortól, Búcsú az első szerelemtől, Búcsú mindentől.

Búcsú és könnyek, Búcsú és virágok, Búcsú és szomorú mosolyok Búcsú és napsütés, Búcsú és kavargás.

Az iskolában mindenkinek van egy kedvenc zuga. Egy falrész, ahova támaszkodni szokott szünetekben, egy ablakmélyedés, egy radiátor, egy darab az emeleti korlátból, egy sarok az osztályban, egy törzshely a menzán. S a tantermek végigjárása után titokban, nehogy bárki is észrevegye, mindenki felkeresi ezt a zugot, utoljára veti a hátát a falnak, utoljára bujik a folyosó ablakmélyedésébe, utoljára telepszik a sarokban a ládára, s ezek már tényleg a legvégső, a legigazibb búcsú pillanatai.

"...a homályos teremre visszanézel, utolsónak maradsz,
Emlékszel: hol ültél?"

A mindennapok egyhangú monotonóságában a tárgyak, a jelenségek, a tettek, az érzések megszokottakká, semmitmondókká, jelentéktelenné válnak. Húsz év múlva mégis azt mondjátok: legszebb éveim voltak, holott e négy év alatt keveset éreztetek a szépség átfogó realitásából, nem éreztétek át minden apró dolog emlékké táguló jelentőségét. Az egyes pillanatok valóságos tartalma csak hosszú-hosszú évek után tudatosul majd bennetek, s akkor értitek meg igazán, mit is jelentett.

Milyen rettenetesen nehéz is elképzelni, elhinni, felfogni, belenyugodni, hogy ma utoljára, s aztán talán soha többet. Nincs menekvés a gondolatok szédítő forgataga elől, Emlékező, befeléforduló arcok, tűnődő tekintetek mindenfelé. Most döbbsenek rá arra, mi is az tulajdonképpen, amit itthagytok, s ez a felismerés égő-édes fájdalmat okoz. S szemetekben ott ragyognak bátoriatlanul a meg nem fogalmazott szavak, a ki nem mondott félmondatok: azért de szép is volt, de szeretnék még ittmaradni!

De a búcsú minket, ittmaradottakat is érint. Szerettünk, megszoktunk titeket, nehéz elképzelni az iskolát nélkületek, s még nehezebb elképzelni azt, hogy jövőre a helyetekbe lépünk.

Tanácsok helyett hadd idézzem Jack Kerouac-ot:

"... majd gyermekeink egy szép napon azt fogják hinni, szüleik

békés, rendezett, nyugodt életet éltek, amolyan fénykép szerintit: minden reggel fölkeltek és elindultak az élet járdáján. – s fogalmuk sem lesz róla, milyen képtelenül örült és boldog volt valójában az életünk, a lánghatásunk és az egész csodálatos út.”

S most elindultok. Mentek a titokzatosságba, Mentek az ismeretlenbe, Mentek a végtelenbe, Mentek az idegenbe, Mentek a beláthatatlanba, mentek a felfoghatatlanba, mentek az elképzelhetetlenbe. Jövőbe indultok.

Mi is volt hát a gimnázium tulajdonképpen? Később jöttök rá: öntudatlan, furcsa, remegő teenager-boldogság.